

Marek LEGUTKO
Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Krakowie

OTWARCIE I SKRYCIE O EGZAMINIE

TAJEMNICA EGZAMINACYJNA

Zestawy zadań egzaminacyjnych wraz z obudową — kartami odpowiedzi, szczegółowymi kryteriami oceny prac egzaminacyjnych — winny być przygotowywane, przechowywane i przekazywane w warunkach uniemożliwiających ich nieuprawnione ujawnienie (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 marca 2001 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych, §118). Ta ogólna dyrektywa ma zasadniczy wpływ na organizację pracy okręgowych komisji egzaminacyjnych, które chroniąc opracowywane przez siebie materiały egzaminacyjne przed nieuprawnionym ujawnieniem muszą stosować odpowiednie procedury i instrukcje, właściwie zabezpieczyć swą siedzibę, wykorzystywany sprzęt i materiały. Konieczne są wewnętrzne kontrole i analizy szczelności przyjętego systemu ochrony poufności.

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie miała wiele okazji do testowania i doskonalenia procedur i instrukcji służących zachowaniu tajemnicy egzaminacyjnej (termin proponowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną). Okazje te wiązały się przede wszystkim z przygotowaniem badań kompetencji uczniów klas ósmych — próbnych i właściwych — w województwie małopolskim (w roku szkolnym 1999/2000) oraz egzaminów dojrzałości — zimowych (próbnych) i wiosennych — w województwach lubelskim, małopolskim i podkarpackim (w latach 1999/2000 i 2000/2001). Każdy przypadek dostrzeżonego zagrożenia tajemnicy egzaminacyjnej poddawany był szczegółowej analizie kończącej się wnioskami dla dalszej praktyki i koniecznymi modyfikacjami stosowanych instrukcji czy procedur. Poniżej zostanie skrótowo przedstawiony przypadek dotyczący próbnej matury w marcu 2001 r.

Marcowa próbna matura, organizowana przez kuratorów oświaty, jest trwałym dobrem programu „Nowa Matura” (1994–1998) w okręgu obejmującym dzisiejsze województwa lubelskie, małopolskie i podkarpackie. W kolejnych latach funkcjonowania programu wykorzystywano próbną maturę do testowania nowych typów zadań i tematów, wprowadzania, testowania i doskonalenia nowych rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych (np. kodowanie prac maturalnych, kryterialne ocenianie prac maturalnych, koordynacja oceniania). Próby marcowe stały się poza tym okazją do badań związanych zarówno z wprowadzanymi zmianami, jak i ze stanem przygotowani uczniów, nauczycieli i szkół do matury w maju (w marcu 2001 r. badania takie prowadziła Okręgowa Komisja

¹ *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1980.

Egzaminacyjna w Krakowie). Dyrektorzy szkół biorących udział w „kuratorskiej” próbnej maturze otrzymywali na parę dni wcześniej jeden kompletny zestaw materiałów egzaminacyjnych (tematy wraz z opisem i kryteriami oceny prac maturalnych), powielanie otrzymanych materiałów wykonywali we własnym zakresie. W marcu 2001 r. po raz pierwszy dyrektorzy mieli też możliwość zamówienia tematów dla każdego ucznia biorącego udział w próbie (dla wyeliminowania konieczności powielania w szkole).

Zgodnie z zapisem §67 cytowanego wyżej rozporządzenia MEN, przewodniczący zespołu szkolnego egzaminacyjnego (na ogół dyrektor szkoły) przechowuje i zabezpiecza przesyłki zawierające arkusze egzaminacyjne, przekazane przez komisję okręgową. Na wniosek dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie postanowiono wykorzystać próbną maturę 2001 do przetestowania sposobu przechowywania i zabezpieczania przesyłek z materiałami egzaminacyjnymi w szkole.

W piśmie rozesłanym w lutym do szkół zaproponowano dyrektorom zamawianie powielonych egzemplarzy tematów matury próbnej i zapowiedziano, że warunkiem otrzymania pakietu egzaminacyjnego będzie podpisanie przez dyrektora szkoły zobowiązania do przechowywania i zabezpieczenia otrzymanych materiałów w sposób chroniący je przed nieuprawnionym ujawnieniem. Na dzień lub dwa przed terminem próbnej matury z języka polskiego (8 marca 2001) wszyscy dyrektorzy szkół średnich województw lubelskiego, małopolskiego i podkarpackiego otrzymali w placówkach kuratoriów oświaty przesyłki z arkuszami egzaminacyjnymi, kluczami rozwiązań zadań, kryteriami oceny prac maturalnych. Dyrektorzy szkół, którzy nie zamówili tematów powielonych dla uczniów, otrzymywali tylko jeden kompletny pakiet. Każdy z dyrektorów podpisał stosowne zobowiązanie.

Niestety, same zobowiązania okazały się środkiem dalece niewystarczającym. Brak zachowania ostrożności lub — czego niestety nie można wykluczyć — świadome zignorowanie podpisanego zobowiązania przez któregoś z dyrektorów doprowadziło do tego, że tematy matury próbnej opublikowano w internecie (m.in. dla uczestników forum „matura” serwisu www.sciaga.pl i kanału IRC #matura) w przeddzień matury próbnej. Informowały o tym media. Na wniosek dyrektora OKE i Lubelskiego Kuratora Oświaty rozpoczęto dochodzenie prokuratorskie (prokuratora otrzymała adresy stron internetowych z tematami oraz adresy poczty elektronicznej osób rozsyłających tematy). Kuratorzy oświaty wspólnie z dyrektorem OKE opracowali ankietę dla dyrektorów szkół badającą sposób przechowywania i zabezpieczenia w szkole tematów próbnej matury, stosowanie procedur przeprowadzania egzaminu dojrzałości podczas próby, przypadki korzystania przez uczniów z wcześniej przygotowanych materiałów, zasięg internetowego przecieku oraz sposoby reakcji szkoły w przypadku zorientowania się, że uczniowie znali tematy. Sprawę przebiegu matury próbnej kuratorzy oświaty włączyli w problematykę nadzoru.

Z ankiet nadesłanych przez dyrektorów szkół (przeanalizowano 250) wynika, że w 99% szkół wykorzystano tematy matury próbnej opracowanej przez OKE (na zlecenie kuratorów). Wszystkie szkoły, poza trzema wyjątkami, dysponują szafami (kasami, sejfami) metalowymi (pancernymi) ulokowanymi w gabinecie dyrektora bądź w kancelarii (sekretariacie) szkoły. Tematy przechowywano w tych szafach, w wielu ankietach informowano, że szafy te dodatkowo plombowano, dostęp do nich miał tylko dyrektor szkoły. Ankieto-

wani podawali, że tam, gdzie to było konieczne, tematy powielano w dniu matury (82%) lub w przeddzień (18%) — niekiedy pojawiał się komentarz, że powielaniem zajmował się osobiście dyrektor szkoły. Przeprowadzenie próby matury odbywało się zgodnie z procedurami przeprowadzania egzaminu dojrzałości, tutaj dyrektorzy nie mieli wątpliwości, informowano tylko, że w niektórych szkołach zdecydowano odstąpić od kodowania prac uczniów. Tylko w 3% szkół stwierdzono przypadki korzystania przez uczniów z wcześniej przygotowanych materiałów („ściągi”, „gotowców” itp.), dyrektorzy informowali o swojej decyzji przerwania próby matury dla uczniów korzystających z takich materiałów. W ankietach proszono o porównanie wyników próbnej matury z ocenami szkolnymi danych uczniów. Tam, gdzie oceny z próby były niższe, dyrektorzy szkół dopisywali niekiedy komentarze, że jest to efekt nacisku z ich strony na właściwe nadzorowanie samodzielnej pracy uczniów. Tylko w pięciu ankietach poinformowano, że uczniowie znali tematy z internetu (w jednej wskazano miejsce, w którym w przeddzień matury można było kupić „gotowce” za 15 złotych). Warto tu dodać, że w opinii mediów zasięg internetowego przecieku był duży (być może piszą o tym dyrektorzy w ankietach jeszcze nie przeanalizowanych).

Niezamierzonym efektem podjętych działań było dotarcie do wszystkich uczniów z informacją o pojawieniu się tematów w internecie, czego efektem było rozbudzenie ich oczekiwań, że powtórzy się podobna sytuacja w czasie matury w maju. Oczekiwania te podsycały media, m.in. w serwisach internetowych. Do OKE w Krakowie wpłynęły doniesienia w tej sprawie oskarżające media o „inspirowanie kryminalnego procederu ujawnienia tematów przed maturą”, o „propagowanie uzyskiwania matury oszustwem”. Do jednego z listów dołączono poniższy obraz strony internetowej:

gazeta.pl forum Twoje miasto Wybierz serwis

[TYTUŁ PRZEKAZAŃ](#)
[PRACA KARIEROWA](#)
[WIADOMOŚCI KULTURY](#)
[INFORMACJE TURYSTYCZNE](#)
[TWÓJ INTERNET](#)

[E-MAIL](#)
[KARTKI](#)
[ZNAJDŹ](#)
[KATALOG](#)
[PO SZUKAWARKA](#)
[CZAT](#)
[POMOC](#)
[POGODA](#)

KATALOG FORUM > EDUKACJA > MATURA

Pora na przerwę w zakuwaniu. Tu możesz podzielić się z innymi tegorocznymi maturzystami przeciekami maturalnymi, niezawodnymi sposobami na zdanie matury lub zwykłymi ludzkimi obawami.

Sortuj według: pokaz

<ul style="list-style-type: none"> • MATURA matematyka... pytania... (32) • MAM WSZYSTKO (29) • ŚLĄSIO! MAM TEMATY (22) • Na maturę w czwartek majlłkach? (16) • Supernowiny temat z polskiego. Gwarancja (15) 	<p>rozpoznaj nowy wątek</p> <ul style="list-style-type: none"> 08-05-2001, 22:24:32 08-05-2001, 20:46:21 09-05-2001, 04:07:18 08-05-2001, 21:03:45 08-05-2001, 00:15:53
---	---

Propagowanie poszukiwań przecieków w Internecie wiązano z instrukcjami jak przygotować tzw. gotowce, z cytowaniem informacji o „tradycji” ściągania na maturze (pochodzących z wywiadów z osobami powszechnie znanymi). Sposób przygotowania ankiet dla internautów mógł sprzyjać upowszechnianiu się przeświadczenia o dominacji postawy zgody na ściąganie (poniższy przykład pochodzi z serwisu www.interia.pl):

WYNIK ANKIETY

Jak powinien zareagować nauczyciel, gdy zauważy, że maturzysta ściaga?

odpowiedź	wyniki
Powinien udawać, że nic nie widzi	39%
Wyrzucić ucznia z sali	3%
Upomnieć	19%
Sprawdzić, czy ściaga jest dobra	39%

Oczekiwania uczniów nie sprawdziły się, prawdziwie masowe przeszukiwanie internetu (serwer www.sciaga.pl z powodu przeciążenia został na parę godzin wyłączony) okazało się bezowocne. Wielu internautów pisało o tym później, tłumacząc niepowodzenie kontrakcją ze strony kuratorów oświaty:

[Lista forów](#) | [Nowy Temat](#) | [Do początku](#) | [Idź do Tematu](#) | [Tapeta](#) | [Szukaj](#)

[Poprzednia Wiadomość](#) | [Następna Wiadomość](#)

Re: Tematy z internetu to ściema!!!

Autor: [pramo \(---.ciechanow.cvx.ppp.tpnet.pl\)](mailto:pramo---ciechanow.cvx.ppp.tpnet.pl)
 Data: 05-11-01 20:00

w necie nic nie było żadnego tematu a kuratorium śledziło listy dyskusyjne i jak by był jakiś przeciek to na maturze byłby inny zestaw bo tych było przygotowanych kilka :))))

Przykład marcowej próbnej matury 2001 w znaczący sposób podważył zasadność założenia, że każdy dyrektor szkoły przechowuje i zabezpieczy materiały egzaminacyjne w sposób chroniący je przed nieuprawnionym ujawnieniem. Przykład ten ukazał też perspektywę ogromnego zagrożenia możliwości przeprowadzenia egzaminu po ujawnieniu tematów choćby tylko w jednej szkole. Jakie wnioski do dalszej praktyki sformułowano w OKE w Krakowie? Przy przekazywaniu tematów zewnętrznych egzaminów do szkół na pewno warto wykorzystywać system stosowany dziś przez kuratorów oświaty, którym okres przechowywania i zabezpieczania tych tematów przez dyrektorów szkół nie przekracza na ogół dwóch godzin. Potrzebne będzie przeszkolenie przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych i przekonanie ich o konieczności ścisłego stosowania instrukcji i procedur. Potrzebne będzie znaczne wzmocnienie nadzoru nad przebiegiem egzaminu. Bardzo ważne będzie też pozyskanie mediów na rzecz osłabiania społecznej akceptacji oszukiwania na maturze. Media mogą też odegrać pozytywną rolę w informowaniu o wymaganiach egzaminacyjnych, łagodząc przedmaturalny stres.

EGZAMINY PRZY OTWARTEJ KURTYNIE

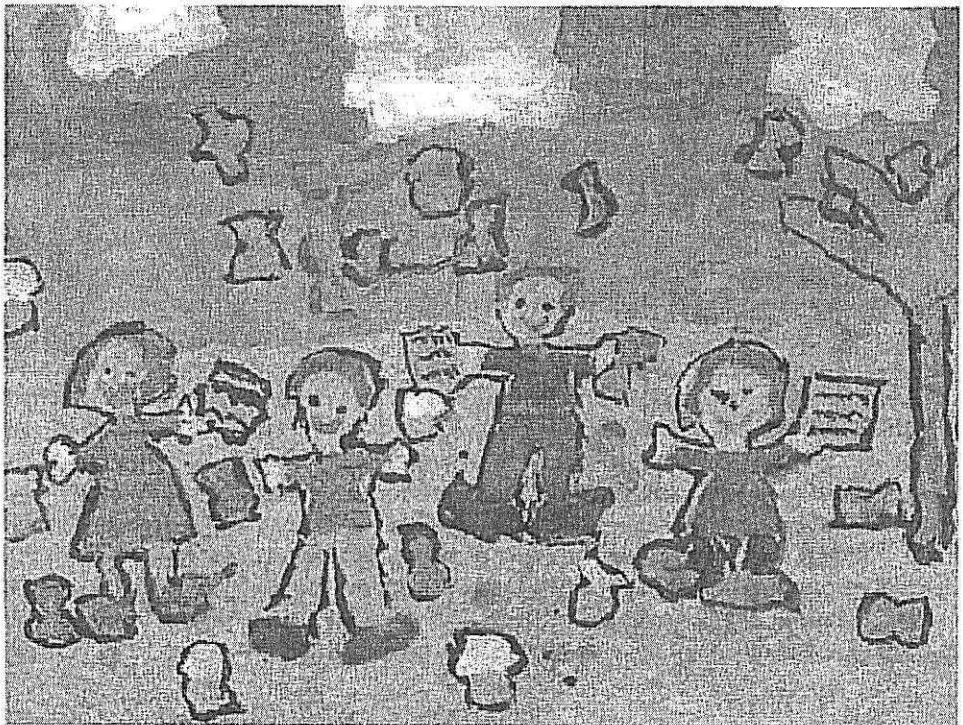
Dziesięć lat temu Krakowski Oddział Stowarzyszenia Nauczycieli Matematyki zainicjował akcję „Egzamin za sto zadań”, zmierzającą do reformy egzaminów wstępnych do szkół średnich z matematyki. Nauczyciele matematyki po wielu gorących dyskusjach uzyskali konsensus w sprawie określenia wymagań egzaminacyjnych poprzez sto przykładowych zadań (zob. czasopismo „NiM” 1, 1992, 8). Twórcy zestawu stu zadań przekonywali, że uczeń, który zrozumie rozwiązanie tych zadań, będzie dobrze przygotowany do egzaminu. Krakowski Kurator Oświaty Jerzy Lackowski zaakceptował pomysł zawarcia umowy egzaminacyjnej z kandydatami do szkół średnich, zobowiązując się do wykorzystania zadań z broszury *Rozwińz sto zadań ze zmienionymi danymi*. Nauczyciele i uczniowie w pełni zaakceptowali taką umowę. Pomysł „egzaminu za sto zadań” został „kupiony” przez innych kuratorów (m.in. w Poznaniu i Gdańsku), zaadaptowano go także na potrzeby egzaminu z języka polskiego. Niestety, pomysł ten wkrótce w Krakowie zarzucono.

Kolejną okazję do otwartego mówienia o egzaminach, o wymaganiach, konstrukcji zadań, ocenianiu prac uczniów stworzył w Krakowie program „Nowa Matura”. Także i w tym przypadku po okresie gorących dyskusji w grupach nauczycieli uzyskano konsensus co do opisu wymagań egzaminacyjnych. Ogromne znaczenie miało podpisanie porozumienia przez kuratorów dwunastu województw Polski południowo-wschodniej, otwierające drogę do współpracy i uzgodnienia wspólnych wymagań egzaminacyjnych w zespołach nauczycieli wszystkich tych województw. Efektem porozumienia było opracowywanie i publikowanie regionalnych informatorów maturalnych dla poszczególnych przedmiotów, zawierających opisy wymagań i kryteriów oceny prac, ilustrowane autentycznymi pracami maturzystów. Materiały z informatorów maturalnych prezentowano w internecie (na stronach Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Krakowie), szczegółowo omawiano też w lokalnej prasie (m.in. w „Czasie Krakowskim” i „Gazecie Wyborczej”). Znaczącą rolę odegrała tu otwarta postawa Kuratora Oświaty w Krakowie, Jerzego Lackowskiego, który zdecydował o udostępnianiu mediom tematów i szczegółowych kryteriów oceny prac maturalnych zaraz po egzaminie (blokując bądź utrudniając w ten sposób możliwość korekty modyfikacji kryteriów wynikającej z analizy ocenianych prac egzaminacyjnych). Kurator sformułował zasadę pracy nad egzaminami przy otwartej kurtynie (oczywiście nie dotyczyło to ujawnienia tematów). Zasadę tę stosowano zarówno podczas matury, jak i badań kompetencji uczniów klas ósmych.

EGZAMINY W KOMPUTERZE

Zasadę wprowadzania systemu egzaminów zewnętrznych przy otwartej kurtynie przyjęto też od początku w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Służyć temu ma przede wszystkim internet. We wrześniu 1999 r., w czasie konferencji „W kierunku nowych egzaminów”, po raz pierwszy zaprezentowano serwis internetowy OKE w Krakowie (www.oke.krakow.pl), który dziś obejmuje ponad pół tysiąca adresów stron, odwiedza go dziennie ponad 1100 internautów (stan z maja 2001 r.). Nauczyciele i uczniowie mogą za pomocą tego serwisu zapoznać się z dorobkiem programu „Nowa Matura”, z badaniami

kompetencji uczniów klas ósmych, z opisem egzaminów w różnych krajach (także dawnych egzaminów), z projektami dokumentów opisujących przyszłe egzaminy (np. standardy wymagań egzaminacyjnych), z przepisami prawa oświatowego (w tym z rozporządzeniem o ocenianiu, o egzaminatorach, z podstawami programowymi kształcenia ogólnego), informatorami o sprawdzianach w klasie szóstej, egzaminie gimnazjalnym, z sylabusami maturalnymi, materiałami pomocniczymi dla nauczycieli, materiałami egzaminacyjnymi (tematami i kryteriami oceny prac maturalnych z kilku kolejnych lat), z fragmentami raportów z badań prowadzonych w OKE w Krakowie, z rezultatami konkursów takich jak konkurs plastyczny „Mój pierwszy egzamin” (poniżej prezentowana jest praca Agnieszki Pajurek z Zespołu Placówek Oświatowych w Pożogu, Końskowola, która w tym konkursie zdobyła I miejsce w grupie najmłodszych).

Strony internetowe OKE w Krakowie mają dosyć atrakcyjny wygląd (doceniany w różnych recenzjach), zaprojektowany przez Bernarda Figla. Rysunki prezentowane na stronach serwisu OKE pochodzą z konkursu „Mój pierwszy egzamin” bądź są autorstwa Mariusza Podlesia (autora rysunków w czasopiśmie „Nauczyciele i Matematyka”).

Oto przykład strony internetowej OKE, prowadzącej do dalszych stron na temat spotkań z dyrektorami szkół, programu „Hermes”, sprawdzania i aktualizowania bazy danych o szkołach zebranych za pomocą programu Formularz F1 (opracowanego w OKE w Krakowie przez Sławomira Nowakowskiego):

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W KRAKOWIE

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W KRAKOWIE

EGZAMINY W CZERWCU, DZIŚ I JUTRO

ZBIERANIE DANYCH EGZAMINACYJNYCH W OKE W KRAKOWIE

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie zebrała dane o szkołach trzech województw lubelskiego, małopolskiego i podkarpackiego za pomocą programu formularz F1.

Dziękujemy wszystkim dyrektorom szkół za współpracę w tym zakresie.

W czasie wiosennych spotkań OKE dyrektorzy szkół otrzymują CERTYFIKATY 2001 z kodem identyfikacyjnym i kluczem szyfrującym umożliwiającymi wprowadzenie danych o uczniach do programu HERMES. Korzystając z tego kodu i klucza można sprawdzać dane w bazie OKE w Krakowie.

Prosimy o uwagi i komentarze.

1991

Przy prezentowaniu materiałów egzaminacyjnych przez OKE w Krakowie ważne jest przedstawienie ich otoczenia edukacyjnego:

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W KRAKOWIE

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W KRAKOWIE

EGZAMINY W CZERWCU, DZIŚ I JUTRO

EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI OD ROKU 2002

Polecamy

▶ MATURA 2002 – informacje w prasie
▶ Podstawy programowe
▶ Standardy wymagań egzaminacyjnych
▶ Informatorzy maturalne 2002
▶ Rozporządzenie MEN z 21 marca 2001
▶ Promocje nowej matury 23 kwietnia 2001

Zapraszamy do serwisa na temat matury w roku 2002 w czterech szkołach średnich dla młodzieży.

Prosimy o uwagi i komentarze.

1991

W październiku 2000 r. OKE w Krakowie wydała krążek CD „Egzaminy w XXI wieku”, zawierający m.in. program F1 do zbierania danych o szkołach, wersję off-line serwisu OKE, ponad 900-stronicowy materiał pomocniczy dla uczniów i nauczycieli *Gdyby egzamin (sprawdzian) 2002 był dzisiaj*.

Wszystkie dostępne drogi dotarcia do szkół warto wykorzystywać — koniecznie trzeba tu wspomnieć o cyklach spotkań z dyrektorami szkół, „Biuletynach Informacyjnych” OKE,

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA w KRAKOWIE

Egzaminy w XXI wieku

efektywny przewodnik Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Strona główna

Programy

Przebiegi, CD

Pomoc

Reakcja

- Od Nowej Matury i badań kompetencji osiemnastoklasistów do egzaminów 2002
- Serwis internetowy Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie
- Przed sprawdzianem i egzaminami 2002
 - a) Podstawy programowe i standardy wymagań egzaminacyjnych
 - b) Informatory o sprawdzianach i egzaminach 2002 (syllabusy)
 - c) "Gdyby sprawdzian i egzamin 2002 były dzisiaj"
- Przed maturą w roku 2001 - o wymaganiach egzaminacyjnych
- Informacja dotarta czy widać jeszcze kraje:
 - a) badania ewaluacyjne
 - b) konferencje
 - c) biuletyny OKE w Krakowie
- Tworzymy bazę danych o szkołach
- I Ty możesz zostać egzaminatorem okręgowej komisji egzaminacyjnej

publikacjach „Matura 2002 razem z nami” — jednak droga elektroniczna, za pomocą komputera, wydaje się mieć coraz większe znaczenie i będzie zapewne dominować w przyszłości. OKE w Krakowie stara się wprowadzać system egzaminów zewnętrznych korzystając z szerokiej elektronicznej infostrady i zachęcając szkoły do korzystania z niej. Od maja 2001 r. zysaliśmy nową drogę bezpośredniego przekazywania informacji do szkół poprzez Szkolną Platformę Informacyjną Interszkół. Być może uda nam się zaproponować nauczycielom doskonalenie w roli egzaminatora poprzez internet, korzystając z przykładu kursu oferowanego przez serwis Uniwersytetu Warszawskiego (www.come.uw.edu.pl).

W imieniu OKE w Krakowie zapraszam do współpracy w otwartym mówieniu i pisaniu o sprawach egzaminów zewnętrznych, choć te — w pewnym (dosyć małym) zakresie — muszą być chronione przed ujawnieniem.